СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 162. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 15-го липня 1939. No. 162. Jersey City, N. J., Saturday, July 15, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД ПЕРЕСТЕРІГАЄ СТРАЙКУЮЧИХ У „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ"

ВАШИНГТОН. — Головний федеральний прокуратор Мурфі дав пересторогу страйкуючим у „Доблю Пі Ей", а також тим, що до страйку захочують. Він говорив, що вони страйкують проти держави, а такі страйки заборонені. Федеральні агенти пильно слідкують за тими людьми, що підюджують до страйку, а головно за такими, що перешкоджають, а навіть тероризують тих, що хотіли6 вернутись до праці.

Головний директор „Доблю Пі Ей", Герінгтон, сказав, що він не буде звертатися з проханням до конгресу, щоб той змінив теперішний закон, який змушує всіх робітників „Доблю Пі Ей" робити по 130 годин місячно. Герінгтон сказав, що буде безоглядно переводити той закон у життя. 20,000 страйкарів, які на зазив не вернулись до праці, втратили вже працю.

Американська Федерація Праці назначила комітет, який має удатись до президента в ціли обговорення цієї справи. А.Ф.П. далі стоїть на становищі, що той страйк є оправданий і що обнижка плат робітникам „Доблю Пі Ей" через значне побільшення годин праці матиме поганий вплив на плату всіх робітників.

ПІДНЕСЛИ ТРОХИ ПІДВОДНУ ЛОДКУ І ВОНА ЗНОВ ЗАТОПИЛАСЬ.

ПОРТСМУТ (Ню Гемпшир). — 40-денна підготова, щоб видобути на верх підводну лодку „Сквольус", що пару місяців тому затопилась і поховала в собі 27 моряків, обернулася в нівець, коли ланцюхи, якими піднимано лодку, обірвались і лодка знов пішла на дно. А вже підняли її так високо, що її ніс був понад водою. Тепер зачинатимуть усе наново.

ЗАТВЕРДИЛИ БІБЛІОТЕКУ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Конгрес більшістю голосів вволив домаганню президента, щоб у його родиннім місточку Гайд Парк побудувати державну бібліотеку, в якій він міг би складати всі важні документи та письма, які знаходяться в його посіданні, а які мають загальну вартість. Була притому й опозиція, яка говорила, що президент уже за життя тим ставить собі памятник у своїй родинній околиці. Вони говорили, що ті документи можнаб зовсім добре зложити в державній бібліотеці у Вашингтоні.

МІСТО ПРОДАЄ ДОКУМЕНТИ СМЕРТНОСТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Місто Ню Йорк зробило з управою асекураційної компанії Лайф Іншуренс умову, на основі якої буде продавати по 50 ц. за кожний задокументований випадок надзвичайних смертностей. При помочі них Лайф Іншуренс хоче добре довідатись про всі причини смертностей, які потягають за собою великі асекураційні виплати. Одначе місто собі застерегло, що видасть документи смертности тільки тоді, коли спадкоємцям уже буде виплачена премія. Також місто заявило, що на тих самих умовах воно буде продавати ці відомості іншим асекураційним компаніям.

ДОХОДЖЕННЯ В БУДІВЛЯНІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Мурфі заявив, що незабаром розпічне доходження в будівлянім промислі в Ню Йорку. Бо цей промисл знаходиться під впливом рекетірів, які диктують ціни, або змушують брати одних підприємців, а не допускають інших, спиняючи в той спосіб усякі будови.

БЕЗ ПАНЧІХ ЖІНКИ НЕ КУПЛЯТЬ ЧЕРЕВИКІВ.

НЮАРК. — Нюарські власті зарядили, що продавці черевиків не сміють продавати черевиків тим жінкам, які приходять до склепу без панчіх. Бо босі ноги, на яких жінка випробує ріжні черевики, заки їх купить, можуть бути дуже добрим розсадником для ріжних шкірних недуг.

ЗІЗНАЄ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

САН ФРАНСІСКО. — На переслуханні в справі депортації комуніста Бриджеса зізнавав бувший комуніст Річ і сказав, що комуністи в Америці стараються потворити в усіх організаціях свої тайні „ячейки", щоб у догідну пору захопити владу. Він сам, коли був комуністом, затягнув 500 членів із національної гвардії. Річ говорив, що комуністична партія дозволяє навіть на найгостріші методи в своїй роботі, санкціонуючи навіть убивства.

КОМІТЕТИ ПРАЦІ ЗМІНЮЮТЬ СПОСІБ ВИБОРУ.

ВАШИНГТОН. — Головний комітет взаємовідносин праці рішив, що відтепер організовані робітники будуть рішати, котру вони волють юнію для репрезентації не при помочі своїх юнійних карток, тільки загального голосування. А то тому, що з картками було чимало клопоту, а навіть насильств. Бо представники деяких юній силою впихали деяким робітникам свої юнійні картки.

ОБІЦЮЄ ФРАНЦІЇ СОЮЗНИЦТВО.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський посадник Ля Гвардія, який пару місяців тому виголосив був на відкритті Італійського павільону на Світовій Виставі теплу промову на адресу Італії, тепер виголосив такуж теплу промову на адресу Франції, а навіть обіцяв, що Америка буде Францицьким союзником.

АРЕШТУВАЛИ ЛІКАРІВ ЗА РЕКЕТІРСТВО.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала чотирьох лікарів, які обвинувачували споживчі склепи за бруд і негігієнічність, щоб опісля дістати від них окуп. Тими лікарями є: Бенджемін Пуров, Генрі Блюменсон, Емануель Коген і Мортімер Кац.



„ДОБЛЮ ПІ ЕЙ" ВІДПРАВИТЬ 650,000 РОБІТНИКІВ.
Коли краєві й обласні голови „Доблю Пі Ей" зійшлися в готелю в Шікагу, щоб розважити 650,000 робітників, що їх мають відправити 1-го вересня б. р., зібралися пікети на Мішіген Булеварді, щоб запротестувати проти того. Відправа тих робітників наступить унаслідок Помічного Акту.

УДЕРЖАВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ РАДІОФОНІЇ.

Англійський уряд розглядає проект удержавлення радіофонії, разом з радіо-технічним промислом та торговлею радіоприладдям. Ця відомість викликує занепокоєння у заінтересованому промислі та детайлічній торгівлі. В звязку з цим пригадують переведене перед світовою війною удержавлення англійської телефонічної служби, переведене в імя інтересів державної оборони.

ЗНАЙШЛИ СКАРБ З XVI. ВІКУ.

Робітники, які працювали при направі гостинця між Сущином, пов. Теребовля, і Скоморохами, пов. Тернопіль, знайшли на полі фондації гр. Баворовського 16-літровий глиняний горщик зо срібними монетами з 1600 р. і косу з того часу. — Селянин зо села Слобода на Виленщині викопав на своїм полі 250 срібних монет з XVI. і XVII. вв. Скарб здепоновано в музею у Глембокім.

ШОВІНІСТИЧНА ДУРИЦЯ В ТЕРНОПОЛІ.

4. травня ц. р., ввечері, мав їхати автобусом з Тернополя до Збаража один громадянин-українець зо Львова. Як воно водиться по всіх автобусах, білети їзди закуповується не тільки в автобусових касах, але й у білетаря в автобусі. Пасажир має право занятн місце й щойно туг купити собі білет. На цьому тлі доходить нераз до конфлікту, особливо коли річ піде про їзду якогось місцевого добродія, а місця вже всі заняті. Тоді обслуга автобусу вимагає, щоб згадавному місцевому добродієві зробити місце коштом подорожнього, який заняв місце, але ще не має білету. Ці спори кінчаться ріжно, залежно від ріжних умовин. Якщо подорожній, від якого вимагають „зробити місце" місцевому добродієві, зачне говорити по українськи — а в автобусі припадком така публика, що її це „дразнить" — як це було 4. травня ц. р. в Тернополі — тоді можна почути вислови, що характеризують ту шовіністичну дурійку, якою затроюють суспільне політичне життя т. зв. ендеки.

КЕПСЬКИЙ СТАН ПРОХАРЧУВАННЯ В СОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Народнім комісаром харчового промислу совєтської України іменований Емеляненко, а комісаром постачання мясними продуктами й набілом Калигін.

Про долю їхніх попередників не згадує совєтський декрет нічого. Ці зміни є в звязку з незадовільним станом прохарчування в совєтській Україні. В останніх місяцях харчова ситуація в Україні значно погіршилася.

РАДІЮТЬ З НІМЕЦЬКОЇ НЕВДАЧІ.

Чехи раді, що німцям не вдалося розбитий чеський нарід і знайти якусь більшу групу, що згодилась би з ними співпрацювати.

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ НА ЧУЖИНІ.

Заходом українських організацій у Відні влаштовано в Українській Домівці при Банкгассе 1. на Великдень спільне свячене. За дбайливо прибраними столами засіло до 300 гостей, у цьому кількадесять збігців зі Закарпаття, що саме перебували тоді у Відні.

Гостей привитали теплими словами віденський парох о. д-р Мирон Горникевич і д-р Остап Грицай, крім того підчас вечері виголошено кілька принагідних промов.

Спільне свячене, за влаштування якого належиться комітетові щира подяка, пройшло в дружньому, родинному настрою та супроти свіжих подій на Закарпатті з піднесеним почуттям національної солідарности.

УСУВАЮТЬ НІМЦІВ.

З днем 1-го травня звільнили в Суспільній Обезпечальни у Бидгощі двох останніх, там занятих, німецьких лікарів.

НІХТО НЕ ПРИЙШОВ НА ВИКЛАД ПРО АЛЬКОГОЛЬ.

Польська преса повідомляє: У будинку Союзу умових працівників при вул. Сенкевича у Соснівці мав відбутися цими днями виклад про боротьбу з алькоголізмом. На виклад — крім прелегента, спроваджено з Кракова — не прибув ніхто з 130,000 сосновичан! Коментарі зайві.

ПІД ЗАМІТОМ О.У.Н.

Присудом городського суду в Бережанах засудили Івана Ворону з Двірців, повіт Бережани, на три і пів року вязниці з позбавленням прав упродовж 5-ох років, обвинуваченого за діяльність в ОУН.

ГОРЯТЬ ЛІСИ.

На терені громади Містки згоріло 12 моргів 15-літнього соснового ліса, власність інж. Ільгрена з Ряшева. Це вже третя пожежа лісу в останньому часі в Ряшівщині.

СКОЧИВ З ФАБРИЧНОГО КОМИНА.

В гуті „Баторій" у Хожові працював робітник Л. Вальошик. З невідомих причин Вальошик рішив скінчити самогубством і тому виліз на 50 метровий комин гути, завинув собі голову маринаркою і скочив з 50-метрової висоти на землю. Страшенно змасакроване тіло робітника відвезли до трупарні.

УПАЛА З ГОЙДАНКИ.

Упала з гойданки і згинула на місці 12-літня учениця Ядвига Недзвядек з Люблина.

ЗАДУШИВ СТАРУШКУ.

10. травня ніччю у Пониковці, повіт Броди, хтось напав на мешкання 71-літньої Тетяни Черникової і задушив її на смерть. Опісля напасник ограбив мешкання й забрав 70 зл.

ФАБРИКА МИЛА „ЦЕНТРОСОЮЗУ" В 1938 Р.

Продукція мила у нашій кооперативній фабриці мила „Центросоюзу" росте з року на рік. В р. 1938 ця продукція дала 905,803 кг. мила звичайного (з 1937 р. 863,453 кг.) і 6,540 кг. тоалетового та до голення. Збут мила відбувався через Окружні Союзи і Народню Торговлю. Перше місце у збуті мила Центросоюзу займає Народня Торговля (76,717 кг.), а з Окружних Союзів Рагатин (48,920 кг.), роздільня Центросоюзу Львів (47,220 кг.), Станиславів (44,920 кг.), Тернопіль (41,620 кг.) і т. д. За 1938 рік признала фабрика 40,203 зл. на товарові звороти до розділу між своїх відборців.

ВІСТІ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ. — „Новий Час" подає від свого кореспондента з Хусту дальші вісті про життя в Карпатській Україні.

Злочини мадярської ґвардії.

— Зачалися процеси, підняті родиною розстріляних українців. Військова влада розслідже між іншими вбивство торгівця Ващишина й церковного вчителя Митровича з Хусту та вбивство вчителя Василя Неболи з Тересви. Їх убили члени мадярської цивільної ґвардії, що повстала в трагічних днях Карпатської України, від 14 до 17 березня. До цієї ґвардії належали переважно люди з чорним минулим, а навіть налогові кримінальні проступники. Це їм дано зброю і вони виконували присуди смерти на підставі своїх власних рішень.

Нема ні пшениці, ні солонини.

За української влади засипувано села Закарпаття мадярськими летючками, в яких заповідано, що як Закарпаття вернеться до Мадярщини, то всі матимуть „хліб і солонину". Та тепер виходить на таке, що мадяри масово вивозять з Карпатської України дерево й сіль, а населення Верховини голодує.

Наука для „русских".

В часі виборів до сойму Карпатської України одна тільки „православная й русская" Іза голосувала проти лісти Українського Національного Обєднання, бо, мовляв, українці „уніяти" хочуть скасувати православя. Тепер мадярська влада виразно заявляє, що не визнає —„ні України, ні православних".

Конфіскують і палять українські книжки.

Мадярська шкільна й адміністраційна влада видала розпорядок спалити прилюдно всі українські шкільні книжки й підручники. Тепер іще видано нове розпорядження, яким наказано знищити всі українські бібліотеки та читальні. Мадярська жандармерія конфіскує навіть приватні українські бібліотеки. Загарбані книжки вивозять на прилюдне місце і прилюдно їх палять. Іще повідомляють населення спеціяльними оголошеннями, коли і де відбудеться таке прилюдне палення.

Цілковите безробіття.

В цілій Карпатській Україні все життя завмерло. Малі й великі підприємства не працюють, а також нема ніякого будівельного руху. Скрізь панує катастрофальне безробіття.

„ЗАБУТІ ПОЛЯКИ".

ЛЬВІВ. — Це — лемки, але в розумінні польської газети „Газета Польска" (ч. 177). Та газета хоче переконати своїх читачів, що „Лемківщина є заселена забутим від віків польським племям... „Тільки признає, що в тім племені є і маленька домішка „руской" крови. При кінці газета звертається з погрозою в сторону українців, головно священиків, що нібито хочуть зблизити лемків до українства. І пише таке: „Труд цей даремний. Харків, Київ, Україна лишаться для населення Підкарпаття назавжди чужі".

40-ЛІТТЯ УКРАЇН-БАНКУ.

ТЕРНОПІЛЬ. — Дня 15. червня б. р. святкував тернопільський Україн-банк 40-ліття свого існування. Завдяки банкові українські установи в Тернополі стали власниками цінних нерухомостей. Також банк дав великі суми на народні ціли.

МУСЯТЬ ВІДСИДЖУВАТИ КАРУ.

ЛЬВІВ. — Апеляційний суд зменшив о. Романові Адріяновичеві з Туря, повіт Самбір, кару з шістьора року вязниці на один рік, але ту кару мусить о. Адріянович відсидіти, і то за те, що вписував до метрикальної книги назвища українців такими, як їх українці вимовляють, а не так як поляки, чого домагається польська влада.

НЕ МОЖУТЬ ДОБУТИ ДОВІРЯ В НАШОЇ МОЛОДІ.

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 146) подає обширний звіт з конференції вчителів історії в середніх школах і ліцеях. Конференція була присвячена головно навчанню історії України в державних і приватних середніх школах. Як відомо, тепер учать польської історії навіть у школах з українською викладовою мовою тільки вчителі поляки. Отже ті вчителі поляки ствердили, що хоч їх місія в українських школах „велика", то в практиці вони не можуть похвалитись великими успіхами. Виховний вплив учителів-поляків на українську молодь майже ніякий, а коли є — то в більшості негативний. Самі поляки доражували вчителям-полякам добре вивчити історію українського народу, українську мову, літературу, а тоді допевна буде можливе якесь зближення між ними й українською молоддю.

ВСЮДИ ДОБАЧУЮТЬ ТІЛЬКИ О.У.Н.

БЕРЕЖАНИ. — Польський суд засудив Василя Сточана з Іщкова, повіт Підгайці, на 2 роки вязниці, бо поліція знайшла в ньому підчас ревізії брошуру „Гранатний вишкіл", яку зачислили до „літератури О.У.Н." Крім цього знайшли ще мапи українських земель, а врешті одну крісову луску, один набій крісовий і 3 штуки шрапневих куль.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

З ВІРОЮ В СЕБЕ САМИХ

З листів, які надходять з рідних сіл, а які нам читачі так численно надсилають, видно, що наш нарід усюди слідить за міжнародніми подіями з незвичайною увагою. І певний, що мусить прийти до нової світової війни. Це переконання таке загальне, що треба припускати, що наш нарід таки хоче війни, хоч і добре розуміє, які великі нові нещастя спадуть на його голову в такому випадку. З цього видно, як дуже надоїло йому жити під окупантським ярмом.

Знаючи про цей сентимент нашого народу, прочитали ми з особливим зацікавленням статтю кореспондента львівського „Діла" з Праги, дивно затитуловану: „Тут з тугою чекають війни". Представляючи траґічне положення чеського народу по втраті державної самостійности, кореспондент стверджує, що чехи добачують тепер одинокий рятунок — у війні.

Виходилоб, що як українці так і чехи бажають собі того самого. Та заходять великі ріжниці в тому, як глядить на ту будучу і неминучу війну український нарід, беручи під увагу згадані вище листи, а як глядять чехи — в очах згаданого кореспондента.

Виходилоб, що, втративши державу, чехи втратили і голову. Вони тепер наводять „сотні доказів, що німці їх їдять, що зїдять до кісточок, коли не прийде рятунок від словянства". А далі вони: „Вірять у Польщу і в Бенеша, вірять у Совети і в Сталіна, вірять в Україну і вірять у Росію. Вірять в усе, що може їх спасти... тільки в себе не вірять! Не вірять у свої сили так, як не вірили в них у цілій своїй закордонній політиці в часах републики і в часі, коли прийшла критична година рішати про війну, чи капітуляцію". Ось так змальовує кореспондент теперішні чеські почування.

Не можна сказати, щоб у листах з наших сіл не пробивались давніше надії, що конфлікт між Советами і Німеччиною прискорить відбудову самостійної України. Та цього нема від часу траґедії, що сталася з Карпатською Україною. А та траґедія, хоч дуже вразила українське село під Польщею, то, як видно з листів, не привела його до ніякої розпуки. Навпаки, через ту траґедію твердшою стає в українській сірій масі віра, що український нарід визволиться, і то тільки своїми власними жертвами, геройською боротьбою, веденою власними силами. Що більше, навіть із сіл доходять щораз виразніші остороги, щоб ми не числили на нікого, бо, як виходить, ніде не маємо приятелів.

Коли те все наводимо, то не на те, щоб тим підкреслювати якусь надзвичайну нашу політичну мудрість, якусь моральну вищість нашого народу. Ні не заповідаємо, що таке писання чи говорення вже вирішує саму справу нашого визволення. Ми тільки хочемо зазначити, що коли не будемо будувати своєї будучности на хвиленій міжнародній конюнктурі і на помочи інших, то принаймні не зазнаємо в нещасті траґічного приниження своєї гідности. А в критичній хвилині, коли буде рішатись наша доля, не будемо оглядатись на чужу поміч, а будемо боротись.

О. С.

ДЕЩО ПРО ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ

Можна триматися ріжних орієнтацій: бути проти Німеччини або за неї; бути проти Анґлії або за неї. Але одного не вільно робити ніякому політикові, а саме: **не вільно замикати очі на дійсність,** не вільно сліпо любити або сліпо ненавидіти, не вільно в оцінці політичних зявищ чи чинників підпадати під поверховий осуд юрби.

А так саме роблять часто у нас щодо Анґлії й анґлійців. У нас утертими зразками стали такі думки, що Анґлія розкладається морально або розпадається політично, що Анґлія боїться воювати, що Анґлія любить збирати жар чужими руками, що Анґлія провадить трусливу політику і т. п. Особливо часто такі підюдження можна вичитати в совєтській пресі. А тимчасом, коли йде про Росію, то вона ні не має спільної границі з Німеччиною, ні не є ніким загрожена на Заході і має в суті речі один можливий фронт з Японією, а проте смертельно боїться всякого гострого виступу в міжнародній політиці, як це показалось у справах Австрії, Чехії або Альбанії...

Щодо Анґлії, не треба забувати пердусім те, що хоч вона, щоправда поконала свого часу Еспанію, Голяндію, Наполеона, то нині вона має до діла **з трьома Наполеонами** наразі: з німецьким, італійським і японським. Вже це одно може вияснити її стриманість.

Щож до її здібности битись і бажання вигребати жар чужими руками, то не від речі буде собі пригадати, що в світовій війні вона імпровізувала потужну армію, що в світовій війні билася на фронті французькім, дарданельськім і в Арабії проти Туреччини. Дальше не треба забувати, що у війні втратила самими мертвими 800,000 люда... Не згадуючи вже про акцію британської фльоти.

Щож до **анґлійського духа,** то це правда, що його тепер німецька преса висміває, але варт, наприклад, пригадати, що писав про це **Гітлер** у „Майн Кампфі". Він писав там, що говорення при мирний господарський підбій Анґлією четвертину світу, є леґендою; що саме анґлійський нарід здобув свої кольонії мечем". „При цім, що за помилка думати, що особисто Анґлія є труслива, щоб за свої господарські здобутки проливати свою кров! Що анґлійський нарід не мав „народнього війська", це зовсім нічого не доводить. Бо в цій справі важне не те, яку військову форму засвоює собі оборонна сила країни, лише важна **воля і рішучість,** кинути на терези подій цю оборонну силу. Анґлія завше мала узброєння, якої вона потребувала. Вона завше билася зброєю, якої треба було для осягнення успіху. Вона билася наємниками, поки вистарчали наємники. Але вона заапелювала до найціннішої крови широких верств власної нації, коли перемогу могла принести лише така жертва. Але завше Анґлія мала ті самі прикмети: **рішучість** боротися, **завзятість** і **безоглядність** у у провадженні війни". А далі Гітлер **осуджує кпини німецької преси з Анґлії;** з її вдачі Гітлер таврує полеміку німецької преси підчас великої війни, яка намагалася збудити в читачів „представлення (про Анґлію), яке повинно було привести до найгіршого **самообману,** бо подібні нісенітниці поволі заражали всіх, а наслідком цього було недоцінення (Анґлії), яке потім **жорстоко мстилося** (на Німеччині)... Я пригадую собі — пише Гітлер — цілком ясно, що за здивовані обличчя мали мої товариші, коли ми у Фляндрії особисто спіткали томмі і мусіли битися з ними. Вже по перших боях у кожного засвітала думка, що ці шотляндці не дуже були подібні до тих, яких нам малювали в гумористичних журналах і в депешах з війни".

Стільки Гітлер. Гадаємо, що й тепер його погляд на Анґлію й анґлійців не змінився. Звідси може і його політика, яка робить усе можливе, щоб таки не привести до розриву з Анґлією.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. К., Вонсакет, Р. Ай. — У відповідь на запит можемо тільки те сказати, що ми висилали „реджістер" і доходило. У Польщі урядник на почті поводиться, як йому подобається. Тому і ріжно може бути. Заризикуйте й вишліть.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Піврічні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в вівторок, 18. липня, в гали парохіяльній, 303 Годсон ул. Обовязково всі члени, як місцеві так і позамісцеві, мають явитись на зборах, бо є важні справи до вирішення. Уряд і контр. комісія дадуть звіт за першого півроку. Довгуючих членів взивається, щоби конечно прийшли на ці збори і вирівняли свої залеглости до Бр. і У. Н. Союзу, бо коли цего не зроблять, то будуть суспендовані, бо братська каса більше за нікого не буде висилати розмету. Не будьте байдужними, а платіть що місяця, бо це є для вашого власного добра, бо котрий буде суспендований, щоб потім не жалувався. — М. Рудий, предс.; К. Ґупка, кас.; А. Іванів, секр.

МІНЕАПОЛІС, МІНН. Піврічні збори Тов. Зап. Січи, від. 385., відбудуться 19. липня, 7:30 ввечір, в У. Д. Просвіти, 700 Jackson St. N. E. Проситься усіх членів прибути. Будемо принимати нових членів як і дітей. — Н. Ґреськів, предс.; К. Сокіл, кас.; О. Козак, секр.

Добрий спосіб.

— Яким способом ти отримуєш стільки грошей від свого чоловіка?

— Я все йому погрожую, що вернуся зараз до мами, а він зараз дає мені на дорогу...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В БРАЗИЛІЇ

В канадійськім часописі **„Українські Вісти"** поміщено фейлетон **о. Омеляна Ананевича** п. з. „Українське життя в Бразилії колись і тепер". З нього передаємо картину про теперішнє положення, а те, що в ній змальовано, заслугує на те, щоб йому присвятити кілька хвилин доброї задуми. Ось воно:

Колись і тепер.

Колись, це значить, перед двома роками і ще давніше, була для чужинецьких осель у Бразилії повна свобода. Сам уряд давніше творив оселі чисто чужинецькі — німецькі, італійські чи там польські, українські... Німці й італійці пізніще вже самі закладали приватні такі свої оселі. В той спосіб можна було виховати молоде покоління в народньому дусі батьків. Так і наше молоде покоління є сьогодні під оглядом народнього й релігійного духа **більш свідоме, як їхні батьки,** які приїхали з рідного краю.

На жаль, деякі державні народи, як німці, італійці, поляки — надуживали цеї бразилійської свободи. Відносні уряди закинули свої оселі сіткою своїх шкіл, добре платних, із взірцевою орґанізацією вчительства, яке мало там свої фахові часописи. Були окружні інспектори, повстали вищі школи. А все те робили, не числячися з місцевою владаю. Це боліло місцевих бразилійців. Ішли часті скарги до головної влади на ті надужиття чужинців. Далі по містечках виринали на тім тлі сварні, а то й бійки між шовіністами німецькими, а ще більше польськими й місцевими бразилійцями.

В 1937 році прийшло до зміни системи уряду. По невдалому замаху на президента Жетуля Варґаса проголошено тимчасову диктатуру, а за цим посипались декрети влади, один за другим, які обтинали чужинцям усю дотеперішню свободу. Вкінці заказали все, що чуже, а не бразилійське.

Нині в Бразилії не вільно провадити ніяких початкових чужинецьких шкіл, ані не вільно вчити й у приватних школах по чужинецькому читати. Лиш у вищих школах вільно вчити чужих мов. Наших учителів чи вчительок, які вчать тепер лиш по портуґальськи, переносять до шкіл, які є між бразилійцями, а до наших шкіл уряд надає расових бразилійців. Ніякі товариства чужинецькі не можуть приймати в члени родженців Бразилії. **Не вільно мати в домах товариств портретів славних людей чужинецьких, не вільно давати концертів, театрів чужинецькою мовою, не вільно ніяких написів чужинецькими мовами виписувати на будівлях церков, товарств, чи шкіл.** Такіж написи є заказані у прилюдних салях тих товариств чи внутрі церков. **Не вільно говорити прилюдно промов чужинецькими мовами. Вкінці заказані проповіді по церквах чужинецькою мовою;** молодь учити катехізму можна лиш по портуґальськи; підчас богослужень пісні, молитви мусять бути теж портуґальською мовою.

Загалом уряд Бразилії ставиться до українців прихильно та з симпатією, знаючи нашу недолю національну, та знаючи нашу прихильність до уряду. Одначе коли ті розпорядження вийшли для всіх чужинців, то й ми, українці, мусіли на цім потерпіти. Лиш особисті приязні відносини наших священиків чи одиниць впливових до членів місцевої влади змогли на час випросити деякі винятки для нашого народу.

І тут показалася злоба поляків до українського народу. В багатьох оселях польські ксьондзи, а навіть сестри стали доносити до уряду на нас, домагаючися, щоб і нам заказали відправляти богослужения староославянською мовою, кажучи, що ми відправляємо по українському. Треба було з нашої сторони завзятої оборони, освідомлення влади з того погляду, щоб рятувати те, що рятувати ще можна. По більшій частині справа скінчилась посоромленням поляків, від яких, як підлих і фальшивих донощиків, урядники з погордою відвертались.

Великою поміччю в цім ділі стали молоді священики, вже тут роджені, 3 світські і 2 василіяни, які володіють знаменито бразилійською (цебто портуґальською) мовою і як бразилійці, маючи всюди вступ, можуть успішніше обороновати права нашого обряду й нашого народу.

Для наших 100-процентових „патріотів", яких у Бразилії не бракує, **ці невідрадні відносини стали наукою, як на чужині занехати треба всякі сварки та борні, а в єдности і згоді розбудовувати своє власне життя.** Тепер бачать, що в минулому було неодно з цього погляду зле, та каяття сьогодні запізне.

І в ділянці економічній за ці роки наступили між українським населенням у Бразилії великі зміни на краще. Загал піднісся економічно, а багато одиниць таки доробилися значних маєтків.

Тесаме в ділянці просвіти. Крім кількох священиків, які тут кінчили школи, маємо кількох лікарів, адвокатів та інших, що вже займають у суспільності бразилійській визначні становища, й здобутки наші в цьому напрямі йдуть постійно вперед. Люди ці є наші, цебто свідомі народнього походження. Багато молодих наших людей, покінчивши школи, звичайні або й вищі, стали займатися чи то купецтвом чи промислом і в тому ділі прийшли до гарних успіхів. Також рільники стали працювати культурно на ріллі, а послідовно добувати з неї і кращі користі для себе. По багатьох наших оселях орють землю модерними плугами, засіваючи її великі простори збіжжям, як пшениця, жито, ячмінь та інші, насаджуючи на більші розміри кукурудзу, фасолю, а в останніх часах спеціяльний рід жовтої бараболі, яка надається і до дальшої висилки, а через те постійно має добру ціну.

Наприклад в оселі Ріо Азул, в часі зборів цих бараболь висилали купці денно персічно по 10 вагонів до найбільшого міста в Бразилії — Сан Павльо. Така висилка триває звичайно довше як місяць.

Уряд по змозі йде хліборобам назустріч своєю поміччю, і наші рільники досить гарно дотримують кроку іншим поступовим народам.

Є всеж деякі наші оселі, що мало проявили поступу, а це через велику віддаль від лінії залізничої, а через це й від купецького центру, або через злі землі, які їм дісталися в уділі. Але й ці намагаються робити, що можливе, щоби поправити відносини свого життя.

Всі мають надію, що уряд знову звільнить у своїй строгості супроти чужинців, але ті надії не мають ніяких основних підстав. Треба нам радше сподіватися ще труднійших часів, а серед обставин, які є, кувати свою кращу долю лиш позитивною, муравлиною працею.

КРАЩА СМЕРТЬ, НІЖ ТАВРО ЗЛОДІЙКИ.

У Львові у камяниці при вул. Снопківській 48 отруїлася па смерть світляним ґазом 21-літня Р. Гоголь, служниця, яку посуджували у крадіжі. За зужитий ґаз, що ним спричинила собі смерть, залишила своїм працедавцям 2 зл.

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО і ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(9)

Зате Шевченкова княжна свою дитину сама доглядала:

Сорочечки шила
І маленькі рукавчата
Шовком вишивала,
І купала й колихала,
Сама й годувала.

І росте молода дочка, чорнобрива, кароока, як вилита мати. Та княжна вмирає, а її безталанне дитя падає жертвою пяного князя, свого власного батька.

Як обурювало Шевченка оте панське збещещення безборонних жінок, видно з його поеми „ВАРНАК" (1848), де описана пімста кріпака на панах за те, що панич пустив покриткою його дівчину. За це розповідає варнак:

Я різав все, що паном звалось,
Без милосердя і зла...

В тім самім часі стояла перед його очима і його власна безталанна Оксаночка. Він бачив її образ разом з образом рідного села й плакав, що йому Бог не дав дожити віку у тім селі, разом з Оксаночкою. Бо тоді те село з усіми його злиднями булоб раєм у порівнянні до того, що йому тепер доводиться переживати.

Княжна Репніна зважилася написати до ґрафа Орлова листа й просила його позволити Шевченкові хоч малювати. В листі до гр. Орлова пише вона по французьки ось що:

„Я стаю перед вами, пане ґрафе, заступницею за безталанного Шевченка. Знаючи його добре, я можу посвідчити, що якаб не була його провина, він уже стільки покараний, відданням до війська й засланням з рідного краю, що ледви чи є яка потреба додавати до його кари ще витончену жорстокість, забороняти йому малювати. Сподіваюся, пане ґрафе, ви зрозумієте, що, знаючи добре Шевченка, знаючи, що він одинокий у цім світі, я вважала своїм обовязком зробити все можливе, щоб облекшити його долю. Для осягнення цеї цілі нема в мене іншого шляху, як тільки звернутися до вас, щоб ви виклопотали йому дозвіл малювати. Цеї ласки я прошу вас із складеними на грудях руками! Хоча я сама по собі нічого не значу, але яко донька мого батька, я признаю за собою право обзиватися за нещасливим".

А ось її великодні побажання, вислані Шевченкові на засланні:

„Хай воскресне Христос у вашій душі, мій добрий Тарасе Григорієвичу, хай освятить він вашу душу, хай просяє у вас свята ласка!"

Такі листи були тоді одинокою розрадою для Шевченка.

Весною 1848 р. вислано його з науковою експедицією на Аральське озеро. Яке було страшне життя в Орській кріпості, то воно було раєм, коли порівняти те життя з тим, що приходилося виносити у таких експедиціях, що подобали на воєнні походи. Він не одержував навіть почти півтора року і не може з ніким листуватися. А княжна Репніна думає, що він забув за неї.

Як тільки Шевченко вернувся в Оренбурґ, негайно висилає до княжни листа, в якім пише:

„І хай хоронить вас Господь подумати, що я міг забути вас, добра моя Варваро Миколаївно". А свій душевний стан описує Шевченко ось як:

„Уявіть собі! Впродовж сливе трьох років ні одної ідеї, ні одного надхненого помислу — проза й проза, або краще сказати, степ і степ! Так, Варваро Миколаївно, я сам дивуюся моїй переміні; в мене тепер сливе нема ні суму ні радости, зате є душевний мир, моральний спокій до рибячої холоднокровности. Будучина для мене не існує. Невже постійні нещастя можуть так сумно переробити людину?"

За листуванням Шевченка пильно слідили. Ґраф Орлов, як дізнався, що княжна Репніна листується з Шевченком, грозив княжні ось як:

„Ваше листування з Шевченком, а також і те, що ваша сіятельність іще передтим зверталися до мене з посередництвом у справі облекшення долі згаданого простого вояка, доказує, що ви брали в нім участь, непристойну з огляду на його зіпсуті й розпусні прикмети". А при кінці листа загрозив, що коли княжна не перестане листуватися з Шевченком, то ждуть її погані наслідки. Від того часу нема сліду листування між княжною і Шевченком.

Не доходять і інші листи. Остався сам одинокий і зо своїми думами та з убогими кірґізами, серед яких жив. Не бачив українського села. І рідко доходило до нього яке слово з України. Тільки осталася зоря вечірня, цеж та, що й в Україні. І до неї поет звертається:

Зоре моя вечірняя!
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.

Йому неначе у сні бачиться, як:

...місяць з зорями сіяв
І соловейко на калині
То затихав, то щебетав,
Святого Бога вихваляв,
І все те, все те в Україні.

Від села звертається він знову до царських палат. Таврує в поемі „ЦАРІ" розпусту Давида і його сина Амона, таврує і Володимира Великого за схоплення Роґніди і вбиття її батька Роґволода. І втікає від царів катів і царських палат знову на село:

Ходімо в селища: там люди!
А там де люди, добре буде;
Там будем жить, людей любить,
Святого Господа хвалить!

А там на селі бідний Микита, найкращий парубок, та в сірій свитині, глядить на титарівну як на королівну („ТИТАРІВНА", 1848) і:

Шеляга виймає
І-за останнього
Музику наймає,
І нерівню титарівну
У танець витає.
„Одчепися, пройдисвіте!"
І зареготалась
Титарівна: „Хіба тобі
Наймичок не стало?"
Насміялась титарівна
З бідного Микити,
Насміялася при людях,
Що він в сірій свиті.

Засміялася при людях, а вернувшись додому, не вечеряла, не спала, бо:

Диво дивнеє на світі
З тим серцем буває:
У вечорі цурається,
Вранці забажає,
Та так тяжко забажає,
Що хоч на край світу
Шукать піде. Оттак тепер
Не знає, де дітись
Титарівна.

І поет навчає:

Стережіться, дівчатонька,
Сміятись з нерівні,
Щоб не було і вам того,
Що тій титарівні.

На тім тлі змальовує далі поет траґічне життя титарівної.

Знову село. І знов новий образ. І знову проти панів:

...дурень лає
За те, що сам крепак,
Неодукований сіряк.

Так, каже Шевченко в „поемі „МАРИНА" (1848), скаже дехто про нього і відповідає:

Неправда! Їй Богу не лаю!
Мені не жаль, що я не пан,
А жаль мені, і жаль великий,
На просвічених християн.
І звір того не зробить дикий,
Що ви, бючи поклони,
З братами дієте.

В доказ цього подає поет образ управителя, ляха ледачого, жонатого, що то має двоє діточок як янголяточок і молоду жінку мов кралю, а деморалізує села й залишає всюди повно нещасних покриток з байстрюками.

(Далі буде).

З ДНЯ

БОРОТЬБА ЖІНОК ЗА ПРАЦЮ.

На своїй конвенції в Кензас Ситі професійні жінки Америки висказували пересторогу, що в американськім економічнім життї слідна така тенденція, щоб замужніж жінок, головно тих, яких чоловіки працюють, усувати з посад та в той спосіб давати заняття чоловікам.

Жінки однодушно стверджували, що ця тенденція не віщує нічого доброго, ні жінкам ні чоловікам. Бо замужня жінка, коли працює, то помагає свому чоловікові удержувати на вищім рівні їхній спільний дім. Колиж вона перестане працювати, то цей рівень або обнизиться, або жінка змушена буде деінде шукати заняття, хочби дешевого, та в той спосіб десь в іншім місці економічного життя вона таки витисне когось іншого з роботи.

Жінки вкінці говорили, що ця тенденція має фашистський підклад і вона, на взір Гітлера, хотілаб зіпхнути жінку тільки до кухонних обовязків.

„КУХОННІ ОБОВЯЗКИ".

Коли хтось відсилає жінку до кухні, мовляв тому, що „жінка не доросла до вищих справ", то він нерозумно поступає. Але коли хтось думає, що домашні справи це вже такі дурні, тумануваті, прості, що не вимагають зусиль розуму та інтелігенції, той також нерозумно поступає.

Так звані „кухонні" і родинні обовязки вимагають докладного знання тисячі й одної справи. Вони нераз вимагають більше думання, більше памяти й інтелігенції, ніж праця у фабриці, а навіть в офісі, чи бюрі. Розумна жінка зробить зо свого дому артистичний притулок. Інша зробить зо свого дому тільки конечне хвилеве прибіжище.

„ОЙКОНОМІКЕ".

Економічні науки прибрали нині величезні розміри. Вчені, досліджуючи економічні науки, поділились на ріжні галузі, бо один людський ум не всилі всі ті галузі досконало опанувати.

Та всетаки ще нині не всі знають, що слово „економіка" походить від грецького слова „ойкономіке", що значить „добре завідувати кухнею". Вже старі грецькі мислителі завважили, що розумна жінка вміє гарно завідувати домом та кухнею, а при тім робить це далеко дешевше ніж декотра, що розпоряджає більшими фондами. Греки придумали для того слово „ойкономіке". Далі те слово вони почали примінювати і до заряду села та міста, а вкінці до цілої держави.

Отож це жінки поклали основи для економічних наук. Поклали їх у кухні... Чи можна супроти того твердити, що кухонна і домашня робота це „дурна, туманувата робота, що не вимагає інтелектуальних зусиль"?

ЧИ ПРАЦЯ В ФАБРИЦІ „РОЗУМНІША"?

Хто працював у фабриці, той знає, що там нераз є такі механічні заняття, які цілком не вимагають умової напруги. Вистарчить привчити руку чи ногу механічно виконувати якийсь рух і повторювати його від ранку до вечора. Рука, чи нога, скаче механічно, а мозок при тім цілком не працює. Коли хтось має вроджену уяву, той може думати рівночасно про найріжнородніші речі, про дивні пригоди, про своє молоде життя, про вичитані в газеті події. Але коли хтось тої сильної уяви не має, то його мозок деревіє; чоловік тупіє і сам перемінюється в машину. Цього роду праця — а таких праць у нинішній масовій продукції і системі дуже багато — не є „інтелігентною" працею, „кращою від кухонної", лише духовим запамороченням, кузнею туманів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ЛЮБОВИ ДО РІДНОГО.

Читаємо в „Свободі" гарні описи Українського Дня, що відбувся 18. червня б. р. на Світовій Виставі в Ню Йорку. Десятки тисяч українців прибули, щоби бути свідками цього свята, щоби послухати рідної пісні, щоби приглянутись до рідних танців і строїв. Прибули старі імігранти, щоби поглянути на нашу молодь, як вона це все виводить. Прибули з почуваннями, як їх висказав наш великий поет:

> Нехай ще раз усміхнеться
> Серце на чужині,
> Поки ляже в чужу землю
> В чужій домовині.

Наш виступ на Світовій Виставі був доказом, що наша любов до рідного не заржавіла, порохом не припала. І все, що по нас лишиться, то саме вияв цієї любови. Вона на чужині звела нас у великі громади, вона заставила нас будувати Народні Доми, піддала нам думку про наші організації, чаописи рідною мовою, казала нам складати жертви на голодуючих і увязнених та переслідуваних наших братів і сестер. Ця любов до рідного ние далі в наших серцях. Наші думки блукають іще й нині по хаті під солом'яною стріхою, по загороді, по тім садку, де ми збирали солодкі грушки, по золотих пшеничних полях, перетиканих червоними маками і синіми волошками, чи по високих рідних горах Карпатах. А ті могутні карпатські верхи, що підвелись гордо й високо понад землі нашого краю, є для нас чудовим спомином, що нагадує нам нашу геройську минувшину й терпіння. Ось і тому нема для нас ніякого дива в тому, що такого геройського діла підналися Січовики Карпатської України. Коли ми не можемо забути рідної землі, то як вони могли її забути у лихій годині й не боронити? Вони загинули з любови до рідного, полишаючи за собою геройську легенду, яка додає сили Рідному Краєві й тим, що живуть Рідним Краєм на чужині.

Михайло Шміґельський,
Клівленд, О.

ДОПОВНЕННЯ.

Чоловік, що роками виконує таку працю, мусить десь вечорами оживляти свій мозок. А коли він його не оживляє, то його власна жінка, котра нібито вдома виконує „дурну кухонну роботу", вдеятеро перевищить його своєю інтелігенцією.

З другого боку, пішліть жінку до такої автоматичної фабричної праці, або навіть до офісової, що нині також дуже змеханізована, то вона не лише не піднесеться через те на вищий духовий рівень, але нераз обнизиться.

Дім можна вести „по мистецьки", як і „по шевськи" можна малювати образи. Завідувати домом — це не „дурна" праця сама по собі. Це лише дехто старається її такою зробити.

Тому й на працю у кухні, фабриці, офісі чи бизнесі не треба дивитись як на „вищу", чи „нижчу". Коли замужня жінка потребує праці, щоби причинитись грошево до удержання дому, то їй така праця вповні належиться. Якщо ж вона краще зробить, коли для вияву своїх мистецьких і інтелектуальних здібностей вибере дім, родину, беручи водночас чинну участь у загально громадських справах, які стоять поза безпосереднім впливом фаху та професії.

МАНДРІВКА В КАРПАТИ ТОМУ СТО ЛІТ

(4)

Мандрівка до Шулігури. — Стріча з гуцулом-вершинником. — Пригода з бакунярами. — Страшна смерть ревізора.

Хто знайшовся в Буркуті, гнізді карпатської верховини, того певно скортить запуститися далі, до самого нідра Карпат, відки Черемош випливає, ба, перейте, на другий бік Бескидів, мадярський, до Шулігури.

Дорога до Шулігури тяжка, веде найвищими стрімкими горами, пралісами, безлюдними, дикими околицями, де живуть олені, вовки, ведмеді, де орли і соколи гніздяться, де давніше опришки гуляли, а донедавна роїлося від бакунярів (пачкарів), що перепачковували угорський тютюн! Треба добре йти, щоб, вийшовши раненько, добитися на ніч до Шулігури, бо нічліг у дебрах дуже небезпечний.

Ішли ми самим хребтом Карпат; лівобіч видно було Угоршину, в глибокому долі, оповиту мряками. Нараз загомонів тупіт, наче від кінських копит. Небавом показався гуцул на жвавому коні. Круглий, засмолений капелюх отінював йому чоло, з під якого сверкали бистрі очі, лице загоріле від сонця і вітру; короткий петек (сірак) поверх киптарика, зіпнятий на шиї під бородою, маяв на вітрі; в зубах коротенька люлька, через плече кріс, за широким черепом полискували двоє пистоль, у руці держав нагайку. Коли гуцул зрівнявся з нами, стягнув так кріпко коня, що той у борзому бігу аж копитами в ріні зарився і став щось говорити з нашим гуцулом-провідником, якокю такою бесідою, що ми ні словечка не розуміли. Колиж кінь неспокійно став гребти землю, гуцул спряг його нагайкою і стягнув так сильно удечку, що кінь дуба станув просто як свічка. Гарний образ, лише відмалювати. Потім пустив коневі удечку і помчав стрілою.

Коли ми вибрались на чисту полянку — як не подує нараз ледяний вітер із півночі, як не вдарить очі зледенілим дощем! мало душі не вигнав із тіла. Ледви добилися ми до вівчарської колиби, що на щастя сама одна стояла тут на цьому безлюдному пустарі. Помало при вогні ми розігрілися, а тоді ватаг каже до нас: „Спасибі, що ще живі сюди втекли, бо тамтого тижня йшов тими верхами гуцул, та як його напала така заметіль, що Боже крий — а він серед сів під дуба тай застиг на місці. На другий день знайшли його пастухи неживого. Таке булоб і з вами, якби не ця колиба".

Пішли ми далі пралісами, що їх нині може добре вирубала німецька сокира. Тут дуби, грубінь, аж любо глянути. Тут бачили ми вірла і кілька тетеваків, жовну й інше птаство, також лис перебіг нам дорогу. Вже ми доходили до угорської границі, коли в хащах нараз щось зашелестіло. Дивимося, а це два бакунярі пробираються лісом із угорським тютюном. Як лише нас побачили, кинули бесаги з тютюном у кущі та пустились утікати. Думали, що ми цісарські ревізори. Наш провідник став на них кликати, що ми не ревізори; вони вернулися, забрали тютюн і пішли своєю дорогою низенько кланяючись.

Гуцул-провідник розповів нам пригоду, що притрапилася в цьому місці:

„Ревізор Ручка, таки хлопський син, був великий ворог бакунярів. Зійде, де його не посієш, явиться, де не сподієшся, а пронюхає тобі тютюнника, як той гончий пес дичину, хоч би ти як скривався перед ним. Немало надоїв гуцулам-тютюнникам, що туди тютюн угорський перекрадали. А все мав з собою збройних ревізорів, або часом і жовнярів, коли міркував, що зібралося більше товариство бакунярів. Раз їхав сам один цими лісами, коли несподівано обскочили його бакунярі, а було їх з двацять. — Аж тепер ти нам не втечеш, пташку! — гукнули вони на нього. Ручка думав, що їх давнім звичаєм налякає: він пристанув, відтягнув із кріса курок і крикнув: „Тому кулька в лоб, хто відважиться хочаб на крок наблизитися до мене!" Та розлючені гуцули не зважали, підступали все ближче. Ручка вистрілив і зранив одного гуцула небезпечно. Тимчасом прискочили інші, звалили ревізора на землю, звязали йому руки і ноги, вбили його коня, розпороли і зашили Ручку в кіньське туловище, але так, що голова виставала з нього саме там, де кінська волосніння починається... Привязали коня до дерева і відійшли. Ручка кричав рятунку, та ніхто не йшов рятувати. І так помер той ревізор з голоду — в кінськім туловищі!"

Вже добре померкло, як ми все, йдучи долі лісом, пізним вечором дійшли до Шулігури.

(Кінець буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

950-ліття Хрещення України.

У День Незалежности, себто 4. липня, святкували українські громади з Дітройту, Гемтремку й округи велике свято: ювилей 950-літньої річниці Хрещення України. Завдяки ініціятиві о. д-ра С. Тиханського і гарячковій та завзятій праці ріжних комітетів і хорів, як і тому, що з нагоди цієї події зникли всі партійні ворожнечі, свято випало надзвичайно величаво і було виявом нашої моральної й культурної сили.

Похід складався з 5 груп. Порядок був зразковий. Було повно молоді. Дівчата в народних строях чи в синіх пелеринах і жовто-блакитних шапках. Члениці Золотого Хреста і Союзу Українок виступили в уніформах." Діти вели сестри василіянки. А окремо йшли товариства і відділи наших запомогових організацій. Всюди повно американських репортерів і фотографів. Беруть похід на фільму.

В церкві змістилось тільки 5,000 людей, а решта прислухувалась до відправи надворі; а що були добрі голосники, то все було добре чути. Себто було чути відправу, а зокрема спів хорів. Відправляв еп. В. Ладика з Канади. По евангелії заспівав наш артист Михайло Голинський 94 псалом Давида. Пішла молитва до Всевишнього за кращу долю для українського народу. Потім о. Каглин виголошує проповідь на тему цієї великої історичної події, якою було Хрещення України. Говорив про українську славу і культуру і про недолю України. Його промову передавали через радіо. Також передано і частини Служби Божої. По відправі виголосив ще слово еп. К. Богачевський, а потім відспівав ще сольо п. М. Голинський. По відправі відбувся бенкет.

Забрало би богато місця, щоб те все докладно описати. Я тільки зазначу, що було повно народу, також і з подальших міст. Були люди ріжних політичних переконань. А свято вдалося, то це треба завдячувати тому, що націоналісти і гетьманці забули на хвилину за свої тертя і спільно працювали. А це значить, що в нас не є так зле, якби кому видавалося. Коли йде про якесь поважне діло, то люди годяться. Думаю, що так буде і в державній справі. Треба також іще згадати за о. Каглина в тому розумінні, що він пішов українцям дуже на руку, відпускаючи велику церкву та оплативши сам голосники і радіо. У подяку за те, о. Тиханський вручив о. Каглинові два українські образи з гуцульськими рамами: образи Ісуса Христа і Матери Божої, виконання української малярки Корецької. Ті образи будуть поміщені в церкві о. Каглина в Роял Овк, де відбулося наше Свято Хрещення України.

Йосиф Крупка.

ДБАЙЛИВА ОПІКА НАД НЕЩЛЮБНИМИ ДІТЬМИ.

Від 1911 року існує у Бразилії соціяльне державне заведення, що опікується покиненими нешлюбними дітьми. В заведенні може знайти приміщення одночасно 1,000 дітей, якими опікується 200 осіб: лікарів і служби. Від 1911 р. було в заведенні 43,750 дітей. Згадана установа опікується нешлюбними дітьми, доки вони не стануть повнолітними, і дає їм фахову освіту або посилає навіть до високих шкіл, відповідно до здібности виховання. Крім того згадана установа робить відповідні заходи, щоб вихованці дістали

ОЖИВЛЕНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА „ЛЕМКІВЩИНА" В СЯНОЦІ

В неділю, 30. квітня ц. р., відбулися загальні збори Т-ва „Лемківщина" в Сяноці, що веде вже девятий рік музей „Лемківщина" в Сяноці. Зо звіту невтомного голови Т-ва, відомого нашого мистця, **професора Л. Ґеца**, який є душею Т-ва і ввесь свій вільний час поза наукою в гімназії присвячує музееві, присутні довідалися про прегарний розвиток музею. За 9 років музей призбирав дуже поважну збірку цінних експонатів у таких відділах: 1) книгозбірня — 647 чисел, у тому приросту 54 числ; 2) загальна збірка — 401 (39); 3) ікони — 164 (—); 4) архів документів — 2.820 (37); 5) архів У. Н. Р. — 232 (22); 6) нумізматика — 439 (29); 7) медалі — 46 (7); 8) вишивки — 314 (39); 9) тканини — 139 (2); 10) писанки — 190 (50); 11) українські банкноти — 48 (48); 12) світлини — 309 (44); 13) картки — 86 (36); дуплікати: 14) банкнотів 1,190; 15) нумізматики—1,000. Разом музей мав 8,047 експонатів, у тому приросту 359 чисел.

Т-во має 23. членів і досліди дотепер 102 села. Згадок у пресі про музей було 75; відвідин у музею 739; касовий дохід Т-ва у діловому році — 444.16 зл. і 2 дол., з того в касі 244.22 зл. і 2 дол. У діловому році присвячено багато часу на консервацію експонатів у таких відділах: іконографіки, тканин, писанок та археології. Проф. Ів. Филипчаковій визичив музей до наукової праці п. з. „Шкільництво на Лемківщині" 354 акти.

Зо збірок музею вислано на „Етнографічну лемківську виставу" у Львові 109 експонатів, у тому 3 збірки — вишивок, писанок і світлин. Крім цього управа Музею зібрала на цю виставу 74 експонати з Межибрідця і 10 з Лупкова та Риманова. На виставу виготовлено теж 55 експонатів прикладного мистецтва (20 типів лемків і 35 вишивок-прикрас).

Музей „Лемківщина" відвідав д-р Яр. Пастернак та м-р Р. Гарасимчук з Н. Т. Ш. і разом з головою Т-ва, проф. Л. Ґецом, відбули дослідно-наукову подорож до старих мурів на Милюню (археологія) і до Риманова (етнографія).

Вкінці голова склав в імені виділу Т-ва щиру подяку п. Ір. Добрянській за жертвенну працю для Музею — над етнографією, археологією і консервацією експонатів.

Слід згадати, що Т-во „Лемківщина" дістає даром такі наукові видання: Українського наукового Інституту в Варшаві і часописи: „Наш Лемко", „Неділя", „Життя і Знання" „Наша Батьківщина" та „Річник Волинський".

Опісля Збори одноголосно признали абсолюторію виділові за його оживлену діяльність. До нового виділу ввійшли: проф. Лев Ґец як голова, проф. І. Добрянська — заст. голови, о. проф. С. Венгринович — секретар, проф. Ів. Флюнт — скарбник, м-р В. Бажалук — господар, м-р В. Кліш — бібліотекар, п. П. Венгльовський — збірки. Заступниками стали: п. Марія Кліш і п. Бровар. До контрольної комісії ввійшли: п. О. Ванчицька, о. кан. Константинович та О. Мацілинський.

НАЙНЕЩАСЛИВІШИЙ ДЕНЬ.

Згідно зо статистичними даними, про нещасливі випадки у Франції в останнім півроці найнещасливішим днем у Франції є неділя. Того дня трапляється пересічно 751 випадок, з того 70 смертельних. Субота видніє на другому місці з числом 620 нещасливих випадків, опісля йде понеділок з числом 600 **випадків. Найбільше нещасливих випадків** трапляється у вечірніх годинах між 18—19 (489), **найменше** в ранішніх годинах 4—5 (10). На тиждень припадає пересічно 300 смертних випадків і 3,843 нещасливих випадків, що кінчаться **зраненням** нещасливих осіб.



НАЙВИЩА.

Боні Ватсон, найвища дівчина у вистаці на Бродвею. Вона має 6 стіп і 3 цалі та прикрашує групу ресторану Парадайз (Раю). Боні походить із Пасадени, Каліфорнія, але любить теж нюйорське життя.

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE

Box Scores

JERSEY CITY

	ab	r	h	po	a	e
T. Woychyshyn, cf	4	0	0	2	0	0
H. Barna, 2b	4	0	0	1	3	0
J. Zayatz, lb	4	0	0	7	0	0
M. Stelmach, p.	4	0	2	1	3	0
J. Struz, c	4	0	1	9	1	0
S. Baranick, 3b	4	0	1	0	0	0
W. Furka, ss	4	1	2	2	0	0
T. Struz, rf	4	1	1	2	0	1
M. Steblecki, lf	4	0	1	0	0	0
Totals:	36	2	8	*24	7	1

NEWARK

	ab	r	h	po	a	e
Wyso, 3b	4	0	0	1	3	0
M. LaPoint, 2b	4	0	2	2	0	1
Moir, lb	4	0	0	10	0	0
J. Karmazyn, ss	4	1	1	0	3	0
W. Karmazyn, cf	4	0	1	0	0	1
P. LaPoint, lf	3	1	1	1	0	0
Konopada, c	2	1	1	7	0	0
Holden, c	1	0	0	5	0	1
Berkey, rf	1	0	0	0	0	0
Stutsky, rf	2	0	0	0	0	0
T. Harzula, p.	3	0	1	1	4	0
Totals:	32	3	7	27	10	3

*None out when winning run was scored.

Jersey City: 000 020 000—2
Newark: 000 010 101—3

Runs batted in—Steblecki, W. Karmazyn. Two-base hits—M. LaPoint, P. LaPoint. Three-base hit—Harzula. Stolen bases—Stelmach, Steblecki, J. Karmazyn 2. Left on bases—Jersey City 7, Newark 5. Struck out—By Stelmach 9, Harzula 12. Passed balls—By J. Struz 4, Konopada 3. Time of game—2:05.

BERWICK WINS 12-INNING GAME

In a game played at Berwick on Sat., July 8th, the Berwick U. N. A. team defeated St. Clair's Br. 31, 8 to 7, after a 12-inning battle. Berwick was leading in the 7th, but St. Clair tied the game in the 9th, and from then to the 12th both teams were scoreless. In Berwick's half of the 12th, A. Kostow singled to score Oram from 2nd with the winning run.

ST. CLAIR BR. 31

	ab	r	h	po	a	e
Wylotta, rf	7	2	2	2	0	0
Juba, cf	6	3	2	1	0	0
Kuzio, 3b	6	0	3	2	2	1
Kormash, c	4	1	4	10	3	1
J. Kozla, p, ss	6	0	1	1	7	0
J. Tomko, ss, lb	6	0	1	6	1	1
S. Tomko, lf	3	0	0	1	0	0
S. Kozla, 2b	2	1	0	4	2	2
R. Hercha, p, lb	4	0	0	4	2	1
M. Hercha, lf	2	0	0	0	0	0
Procak, 2b	2	0	0	2	0	0
Totals:	48	7	13	*33	17	6

BERWICK

	ab	r	h	po	a	e
J. Puksen, 3b	6	1	1	0	6	2
Oram, cf	6	1	2	1	0	1
Rudy, c	4	0	0	6	1	1
Gelety, 2b	5	1	0	4	1	0
A. Kostow, ss, p	5	2	3	3	2	1
C. Malek, p, lf	4	1	2	2	1	1
N. Kostow, rf	5	1	2	1	0	0
M. Kukorlo, lf, ss	5	1	0	1	1	1
J. Kalanick, lb	5	0	2	13	1	1
J. Wozniak, c	2	0	0	5	0	0
Totals:	47	8	12	36	13	8

*None out when winning run was scored.

St. Clair: 200 030 101 000—7
Berwick: 000 222 100 001—8

Ріжниця.

— Яка є ріжниця між кіном, радіоапаратом і підвишкою платні?

— В кіні нічого не чути, в радіо нічого не видно, а про підвишку платні ані не чути, ані не видно.

ЯК ПОВСТАВ СІРНИК

Винахід вогню, що змінив основно спосіб життя первісної людини, приніс людині теж турботу про його збереження. А щоби перенести вогонь з місця на місце, треба було переносити жевріючі поліна або стрижні ростин, що могли тліти довший час як губка.

Винахід кресала, що — як указують кремяні і піритові знахідки у гробах, було відоме людині вже в камінній і бронзовій добі, звільнив первісну людину від зажкого обовязку зберігати постійно вогонь, щоб не вигас.

Другий примітивний спосіб добувати вогонь через потирання двох кусків сухого дерева теж був відомий людині здавен-давна, причім за губку служило сухе листя, деревні стружки, а також сірка.

Старинні греки знали вже вживати замісць кресала сочки з кварцу і вгнутого дзеркала. Плютарх описує, що такі дзеркала роблено найчастіше з полірованого срібла.

У середневіччі було назагал поширене сталеве кресало. Як губки вживали також звугленого полотна та найчастіше деревних губів, що росли на старих буках і дубах.

Винахід фосфору і пізнання його прикмети запалюватись на повітрі вже від легкого потирання поставив справу добування вогню на нові шляхи. Спершу одначе робили це люди надто примітивним способом: потирали шматок фосфору між двома шорсткими паперами і коли папір запалився, кидали його просто на дрова чи на інші речі, що їх треба було запалити. Одначе притім люди часто парили собі одежу, і тому цей спосіб добувати вогонь скоро закинули.

Щойно з початком XIX. століття справа лекшого добування вогню посунулась наперед, коли винайшли т. зв. хемічні кресала. У 1805 р. француз Шансель знайшов свого роду сірники до мачання. Малі патички намазувано з одного кінця сіркою; головку робили з мішанини хльорану, потасу, цукру й ґуми. Коли такий сірник замочити в сіркову кислоту і потім вийняти, сірник сам запалювався на повітрі. Ще й досі по ріжних музеях переховуються так звані хемічні кресала: це маленькі, зручні коробочки з пляшинкою, наповненою сірковою кислотою, і з перегорідкою, де знаходяться ці первісні сірники.

Перші сірники, запалювані через потирання, винайшов 1827 р. англійський аптикар Джан Вокер зо Стоктону. Проти попередніх способів винахід Вокера являє великий поступ. Це були патички, помазані з одного боку мішаниною хльорану потасу й сірчану антимону з ґумою. Патички ці треба було потирати до піскового паперу, тримаючи його вложеним у пальцях. Одначе й ці сірники мали свої недостачі: головки при потиранні часто відпадали, а взагалі такі сірники були небезпечним вибуховим матеріялом.

Щойно дальші праці над улішпенням сірників навели людей на думку вжити до них фосфору. Перший упав на цю думку німецький купець із Людвіґсбурґа, Йоган Фрідріх Каммерер. Попавши 1832 р. до вязниці в Гогенсперб (у Віртемберґії) за участь у політичній демонстрації, Каммерер за дозволом команданта тюрми зайнявся тут хемічними досвідами й остаточно здійснив свій помисл фосфорових сірників. Вийшовши на волю, Каммерер почав фабрикацію своїх сірників Новий винахід знайшов скоре поширення, але — як звичайно буває з кожним винаходом — не приніс щастя Каммерерові. Дуже скоро знайшлися спритні наслідувачі, які стали самі продукувати нові сірники і збивати на них гроші.

Одначе сірники Каммерера були теж сильним вибуховим матеріялом. Крім фосфору мали вони теж хльоран потасу. Мішанина ця викликала часто смертні випадки з людьми. Тому 1835 р. появилася заборона вживати ці сірники. Одначе спроби поліпшити сірники не припинялись. Замісць хльорану потасу пробували вживати салітру, бравнштин, мінію, тощо.

Виріб таких сірників був дуже простий: тонкі патички замочувано одним кінцем у стопленій сірці або парафіні, опісля в мішанині ґуми або кляйстру з фосфором і додатком мінії. Одначе на перешкоді до розповсюднення фосфорових сірників стояла велика трійливість фосфору. Головки з одної коробки сірників вистарчали на те, щоб викликати смерть людини.

Щойно Шреттер 1845 р. винайшов нетрійливий червоний ґатунок фосфору. Це поставило відразу справу загального вживання сірників на міцній підставі. За кілька років перенесено фосфор з головок сірників на шорстку поверхню коробки. Дальші улїпшення в основі вже не змінили виробу сірників. Тогож 1845 року основано в Швеції першу фабрику сірників, і звідтіля поширилась назва „шведські сірники". Сірник став життєвою конечністю кожної людини.



ДУШОГУБ.

Френк Долижал, 52 роки, признався, що зарізав у Клівленді 13-ту з черги жінку, але випирається до 12 попередніх жінок. Душогубства були до себе подібні.

Відважна.

— Знаєш, Марійка оповіла свойому чоловікові цілу свою минувшину.

— Що за відвага...

— Відвага, як відвага, але що за память!...

Наші діти.

Малий Ромчик дістав від-мами 10 центів і не подякував.

— Щож ти маєш сказати? — питається мама.

Ромчик мовчить.

— І тобі не соромно? Чи ти не тямиш, що мама каже, коли дістає від батька гроші?

— Пригадую собі, мамо: „А більше не маєш?"

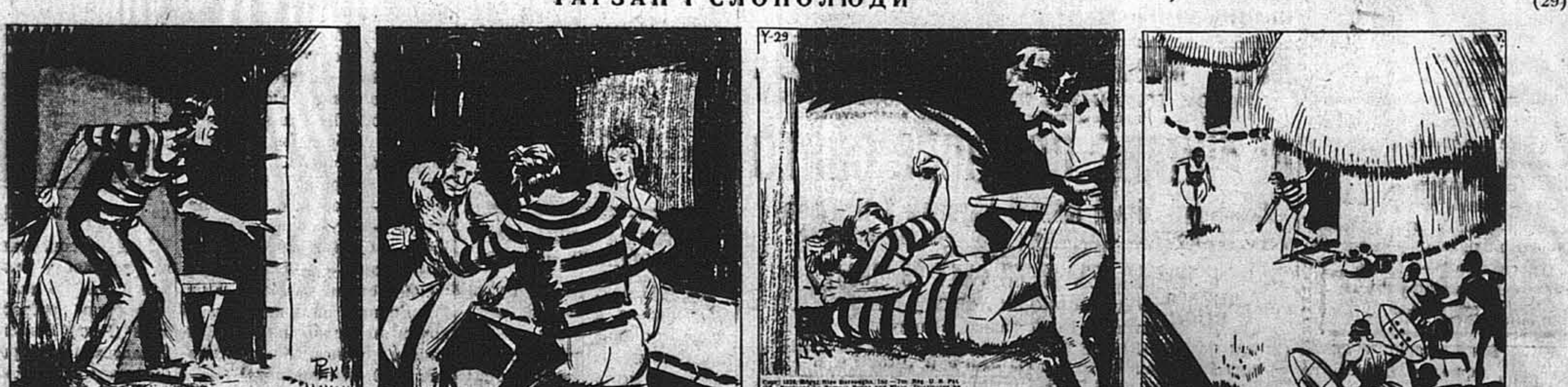
—o—

— Як довго може нарід видержати під диктатурою?

— То залежить. А ви як довго жонаті?

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(29)



Крик Ґонфалі розбудив Спайка. Він скочив мов кіт на ноги, а далі закликав по імені Трола. А коли Трол не відізвався, Спайк відразу догадався, де він. Лють огорнула його серце. Він вискочив надвір і скорими скоками подався до колиби, в якій ночувала Ґонфаля.

Станувши в порозі і завваживши, що Трол душить Ґонфалю, Спайк крізь зуби процідив: „А ти що робиш?" Трол відразу випустив Ґонфалю з рук і станув віч на віч з грізним суперником. Без слова остороги вони, мов дикі звірі, кинулись на себе. Ґонфаля з острахом за ними слідила.

Вони боролися на життя і смерть. По кількох хвилинах попадали на землю. Там качались, кусали себе і притім оба з болю постогнували. Ґонфаля стояла недалеко дверей. Тепер майнула їй думка, щоб утікати. Опришки були такі заняті боротьбою, що не могли завважити її. Вона тихцем вийшла.

Та як лиш вона висунулася з колиби, туди почали підбігати чорні слуги. Вони зачули шамотіння і хотіли довідатися, що сталось. Та до середини вони вагались увійти. Наголо шамотіння втихло і боротьба скінчилась. По пару хвилинах вийшов з колиби Спайк. Він був скрівавлений і хитався на ногах.